

РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ У КВАЛІМЕТРІЇ ЯКОСТІ ЖИТТЯ

О. В. БЕРВЕНО, кандидат економічних наук, доцент
(Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету)

Анотація. Транспортна галузь є одним із провідних чинників розвитку національної економіки та поліпшення якості життя населення. Але розвиток транспортної галузі неможливий без якісного оформлення національної логістичної системи, яка належить до комплексних індикаторів якості життя. Мета статті – виокремити перспективні напрями розвитку транспортної логістики, які стимулюватимуть національний розвиток і створять умови підвищення якості життя населення країни. Транспортна система є не тільки найважливішою інфраструктурою національної економіки, а й галуззю, що створює реальний національний дохід, що збільшує національне багатство. Рівень її розвитку визначає рівень залучення країни в глобальну практику господарювання, рівень конкурентоспроможності країни. Формування стратегічних напрямів розвитку транспорту повинно здійснюватися в тісному взаємозв'язку зі стратегічними напрямками національного соціально-економічного розвитку та провідними тенденціями якості життя.

Ключові слова: кваліметрія якості життя, національний розвиток, транспортна система, транспортна логістика, логістичні провайдери.

При створенні моделі управління якістю життя на національному рівні важливим аспектом є облік усіх показників, що впливають на параметри якості життя населення не лише в короткотривалій перспективі, а й в довгостроковій. Фактори, які створюють майбутній потенціал національного розвитку, актуалізуються в умовах орієнтації суспільства на сьогоденну якість життя та перспективну, орієнтовану на майбутні покоління. Одним із важливіших факторів, які не лише відтворюють сучасний розвиток, а й створюють його подальший потенціал, є транспортна система. Транспорт як провідна галузь економіки забезпечує функціонування і розвиток усіх галузей господарського комплексу країни, є фундаментальною основою їх взаємодії під час економічного розвитку. Тому розвиток національної транспортної логістики є одним із основних напрямів формування стійкого національного розвитку і поліпшення якості життя населення.

Питаннями розвитку транспортної логістики і методів логістичного менеджменту займалися такі науковці, як О. М. Гаджинський, А. А. Євсюк, І. А. Єлова, В. Є. Ніколайчук, М. А. Окландер, І. В. Питенко, Д. К. Прейгер, А. А. Смахов, В. В. Ясинський та ін. Однак розгляду взаємозв'язку розвитку національної транспортної логістики та зростання якості життя населення в сучасних дослідженнях не приділено відповідної уваги.

Мета статті полягає у виокремленні перспективних напрямів розвитку транспортної логістики, які стимулюватимуть національний розвиток і створять умови підвищення якості життя населення країни.

Створенням методик кількісного оцінювання якості життя, без яких сьогодні практично неможливо забезпечити ефективне функціонування економічних і соціальних структур, займається розділ спеціального наукового напрямку – кваліметрія, кваліметрія якості життя. Кваліметрія забезпечує

можливість оцінювати інформацію щодо об'єктів, які мають якісний характер, що дозволяє одночасно використовувати якісні та кількісні характеристики досліджуваного об'єкта. Отже, як зазначають П. Терелянський та А. Костикова, вдається запобігти помилок при дослідженні складних об'єктів в умовах невизначеності та асиметрії інформації [1]. Головною передумовою поліпшення якості життя є набуття навичок кількісного оцінювання фактичного рівня якості життя та систематизація всіх його показників із метою прийняття об'єктивних і достовірних рішень щодо конкретних методів управління якістю життя. Питання щодо критеріїв якості життя є одним із найбільш дискусійних у цій науковій проблематиці. Одним із головних показників якості життя як чинника економічного розвитку є розвиток транспортної системи.

Транспорт задовольняє одну з найважливіших потреб людини – потреби в мобільному переміщенні людей і ресурсів. Від роботи транспорту залежать розвиток і нормальне функціонування підприємств промисловості, сільського господарства, постачання і торгівлі. Він має велике значення у зовнішньоекономічних зв'язках, у освоєнні нових економічних районів, у підвищенні потенціалу розвитку національної економіки.

Транспортна система є не тільки найважливішою інфраструктурою національної економіки, а й галуззю, що створює реальний національний дохід, що збільшує національне багатство. Рівень її розвитку визначає рівень залучення країни в глобальну практику господарювання, рівень конкурентоспроможності країни та багато іншого. Транспортна система здатна істотно впливати на економічне зростання, розширення торгівлі, підвищення якості життя.

Якість життя останнім часом стає одним із найбільш актуальних напрямів дослідження. Перш за все це пов'язано з його провідною роллю у сучасному розвитку. Погоджуючись із визначенням К. Каптеєвої, якість життя можна трактувати як «сукупність умов, що забезпечують життя населення країни на кожному етапі її розвитку» [2, с. 14]. «Умовою забезпечення високої якості життя... є

досягнення такого стану добробуту, який підтримуватиме і збагачуватиме життя людини, забезпечуватиме її гармонійне співіснування з природою, задовольнятиме соціальні, економічні та інші потреби сучасних і майбутніх поколінь» [3, с. 24]. Поліпшення якості життя населення країни потребує прикладних досліджень для прийняття управлінських рішень щодо забезпечення якісного розвитку соціально-економічних систем і створення сприятливих умов життя всіх верств суспільства. Серед актуальних напрямів дослідження індикаторів якості життя особливе місце посідає розвиток транспортної логістики.

Можна виокремити кілька основних напрямів впливу транспортної системи на якість життя. По-перше, завдяки сучасному транспорту відбувається залучення в економіку нових територій, ресурсів і трудових резервів, що стимулює її зростання. По-друге, розвиток транспорту підвищує мобільність населення, що дозволяє підвищувати загальний культурний рівень населення і суб'єктивні компоненти якості життя. По-третє, розвиток міжнародних транспортних коридорів створює передумови інтеграції країни в єдиний глобальний економічний простір, підвищуючи рівень її конкурентоспроможності, що створює додаткові можливості для поліпшення основних параметрів якості життя. Доступ до безпечних і якісних транспортних послуг є однією з базових комплексних потреб сучасної людини, а вартісні витрати на транспортне обслуговування – основою формування прожиткового бюджету.

Однак транспорт не завжди тільки позитивно впливає на життя і здоров'я людини. Транспорт активно впливає на навколишнє середовище – його частка в загальному валовому обсязі викидів в атмосферу від усіх продуктів виробничої діяльності становить майже 40 %. Шкідливий вплив транспорту на навколишнє середовище та здоров'я людини є одним із провідних факторів деградації якості життя.

Європейське агентство із навколишнього середовища (ЕЕА) провело всебічний аналіз впливу транспорту на навколишнє серед-

овище, в якому відмічається, що транспортний сектор у Європі, як і раніше, є основним джерелом надмірного рівня парникових газів, забруднення повітря та шуму, що призводить до високої частки населення, на яку впливають забруднюючі речовини, що перевищують рівень стандартів ЄС і Всесвітньої організації охорони здоров'я [4]. Успішно поліпшити середовище існування сучасної людини можливо лише за умов використання принципів зеленої логістики (сталого логістики).

Принципи логістики не лише створюють умови для використання екологічних видів транспорту та охорони зовнішнього середовища, а й плідного розвитку транспортної системи та забезпечення через це високого рівня життя населення. У сучасній економіці, що характеризується довгими виробничими ланцюжками, практично жоден вид транспорту не може самостійно забезпечити переміщення вантажу від виробника до споживача. Отже, в одному перевезенні може брати участь кілька видів транспорту, що передбачає чітку взаємодію окремих частин транспортного комплексу. Цю проблему можна розв'язати, створивши ефективну єдину національну транспортну систему, що забезпечує потреби економіки та її модернізацію. А ефективність цієї системи буде визначатися наявністю якісних логістичних механізмів управління нею.

Метою логістики є організація раціонального процесу просування товарів і послуг від постачальників сировини до споживачів, функціонування сфери обігу продукції, товарів, послуг, управління товарними запасами, створення інфраструктури товароруку. Завдання транспортної логістики полягає в управлінні системою з організації доставки, переміщення будь-яких об'єктів з однієї точки в іншу за оптимальним маршрутом.

Транспортна логістика створює перелік послуг щодо транспортування з використанням автоперевозок, залізничного перевезення, авіаперевезення, морського перевезення та складування переміщуваних об'єктів.

Основна мета логістики у сфері транспортування полягає у забезпеченні безперервного переміщення товарів і транспортних засо-

бів від пункту відправлення до пункту призначення.

Транспортна логістика України – відносно нова галузь, їй потрібно приділяти чимало уваги і створювати якісні умови забезпечення її розвитку. Це є вихідним положенням подальшої структурної перебудови економіки, підвищення її конкурентоспроможності. Розвиток національної економіки та необхідність плідної інтеграції у світове господарство визначають основні напрями подальшого розвитку транспортної логістики в Україні, з-поміж яких першочергове значення в умовах екологічної кризи мають жорсткі вимоги до викидів автомобільного транспорту, що потребують заміни й удосконалення транспортних засобів, доведення їхньої якості до міжнародних стандартів. Це надасть можливість національній транспортній логістиці посісти кращі позиції в процесі мобілізації світового товарообігу. Ще одним дуже важливим напрямом подальшої модернізації транспортної системи і розвитку транспортної логістики є впровадження в систему транспортних послуг новітніх інформаційних технологій, що є ефективним підґрунтям доручення національній системі господарювання до постіндустріальних тенденцій розвитку, високих результатів інформаційних технологій і вимог світового рівня.

Однак «...на транспорт України, – відмічає Л. Борисова, – впливає ряд деструктивних чинників, які призводять до втрати його позицій на світовому ринку транспортних послуг» [5]. Розвиток сучасної логістичної транспортної системи в Україні має низку перешкод, без подолання яких неможливо плідно використовувати її потенціал. Серед основних перешкод Т. Ібрагімхалілова виокремлює такі: «дефіцит термінальних, транспортно-логістичних і складських комплексів середнього й високого класу (особливо для контейнерних вантажів, питома вага яких у світовій практиці вже досягає 55 %); низька швидкість проходження товарних потоків (низька рейсова швидкість і простої до 40 % часу в дорозі); низька пропозиція комплексної транспортно-логістичної послуги для забезпечення міжнародних, міжрегіональ-

них і внутрішньорегіональних перевезень; недостатність інтеграції інформаційних і програмно-обчислювальних комплексів; відсутність координації між видами транспорту й клієнтами при організації мультимодальних і змішаних перевезень вантажів (необхідна зміна концепції – від єдиного технологічного процесу й штрафів за простої до планування перевезення на принципах єдиного вікна і єдиної тарифної ставки); низька кваліфікація персоналу» [6]. Також наголошено ще на таких не менш важливих проблемах: недостатня якість транспортного обслуговування, що є наслідком невисокої професійної підготовки робітників галузі; зношеного складу та моральне старіння технічних засобів; недовантаження рухомого складу; недосконалість системи страхування вантажу і транспортних засобів, які набувають особливої уваги в умовах зношення обладнання; відсутність технологій забезпечення взаємодії декількох видів транспорту, що спричинені, зокрема різними формами власності та підпорядкування окремих транспортних підприємств та ін.

Однак поруч із цим є і якісні передумови розвитку транспортної логістичної системи, що здатна конкурувати на міжнародному рівні. Одним із головних позитивних чинників розвитку транспортної галузі в Україні є вигідне геополітичне положення. Через територію України проходить ряд міжнародних транспортних коридорів, що збільшує потік перевезень транзитних вантажів у різних напрямках. Зростання світового зовнішньоторговельного обороту створює передумови розширення українського транспортно-логістичного ринку як за рахунок транзиту товарів, так і за рахунок збільшення національного товарообігу.

Інтенсифікація розвитку інфраструктури транспорту та транспортної логістики передбачає створення умов для забезпечення розширення галузі досвідченими фахівцям, що отримали професійні навички та компетенції. Так експерти з транспортної логістики видання «BGLOGIST» вважають, що потужності імпортного та транзитного напрямів в Україні використовуються не на повну силу

значною мірою тому, що немає відповідної логістичної інфраструктури [7].

Ще однією примітною особливістю ринку транспортної логістики України є нерівномірний розвиток транспортної інфраструктури та механізмів обслуговування у регіонах. Так, спільно з великими європейськими компаніями в галузі логістики створені сучасні потужні складські логістичні комплекси в Київській області, а деякі регіони практично не мають належної інфраструктури. «Підвищення ролі регіонів України, – зазначає Т. Ібрагімхалілова, – як споживачів і одночасно виробників широкого спектра транспортно-логістичних послуг у середньостроковій перспективі буде визначатися збільшенням споживчого попиту й обороту роздрібною торгівлю» [6]. Я. Корнійко зазначає, що «основа транспортної політики країни повинна бути направлена на вирішення основних проблем транспортного сектора та на створення комплексу логістичних центрів по всій країні з організаційно-економічними, фінансовими та нормативно-правовими механізмами для залучення великих інвестицій, необхідних для формування опорного каркаса транспортної мережі та розвитку виробничої, логістичної і соціальної інфраструктури» [8].

Незважаючи на наслідки глобальної економічної кризи, транспортна логістика не втрачає своєї рентабельності, навпаки, в таких умовах потреба в якісному і економічному транспортуванні підвищується. Але забезпечити доручення інвестиційних потоків задля модернізації транспортної системи достатньо важко.

Для цього необхідно виконати такі основні завдання: знизити вартість перевезень і поліпшити їх якість, скоротити терміни доставки, гармонійно поєднати і координувати всі види сучасного транспорту, сформувавши єдиний інформаційний простір. Щоб виконати ці завдання розвитку національної транспортної логістики, необхідно спиратися на вже надбані конкурентні переваги та стратегічні потреби розвитку. До основних рушійних сил розвитку ринку транспортної логістики Т. Ібрагімхалілова зараховує такі:

«глобалізація діяльності компаній-клієнтів; концентрація компаній-клієнтів на ключових компетенціях і аутсорсинг непрофільних напрямів; прагнення до скорочення розміру логістичного ланцюга й оптимізації витрат на її ділянках; розвиток контрактної, проектно-логістики, тобто формування стратегії і тактики логістичного обслуговування корпоративних клієнтів; ІТ-підтримка логістичних процесів, особливо можливість одержання вчасно повної інформації про місцезнаходження вантажу в ланцюзі поставок; у сфері виробництва – розвиток «ощадливої логістики», тобто впровадження методик «ощадливого виробництва» і «6 сигм» із метою ресурсозбереження й виявлення джерел втрат ресурсів підприємства при здійсненні логістичних операцій; надання спеціалізованих наборів логістичних послуг, наприклад, розвиток фреш-логістики, «холодної» логістики, автомобільної логістики, аграрної логістики, фармацевтичної логістики тощо; формування інтегрованої логістичної підтримки життєвого циклу продукції, що особливо актуально для наукомістких виробів і виробів із коротким життєвим циклом, наприклад комп'ютерної техніки, мобільних телефонів і т. ін.» [6].

Отже, транспортна система є однією з найбільших системоутворюючих базових галузей, що має тісні зв'язки з усіма елементами економіки та соціальної сфери, здатної здійснювати сприяння процесу розвитку національної економіки і вдосконаленню якості життя. Формування стратегічних напрямів розвитку транспорту повинно здійснюватися в тісному взаємозв'язку зі стратегічними напрямами національного соціально-економічного розвитку та провідними тенденціями якості життя. В Україні сформовані передумови до застосування новітніх технологій і розвитку глобальних 3,4PL провайдерів, які здатні оптимізувати бізнес-процеси і забезпечити якісне зростання економіки. Але реалізація цих передумов цілком залежить від ефективності державного управління розвитком транспортної галузі та інвестиційних тенденцій на внутрішньому ринку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Терелянский П. В. Принятие решений на основе динамических нечётких множеств / П. В. Терелянский, А. В. Костикова // Аудит и финансовый анализ. – 2013. – № 1. – С. 449–457.
2. Коптеева К. В. Качество жизни населения как мера социальной безопасности страны / К. В. Коптеева // Основы экономики, управления и права, 2012. – № 4. – С. 14–17.
3. Якість життя населення регіону: аналіз, прогнозування, соціальна політика : монографія / під ред. Никифоренка В. Г. ; МОНМС України, Одес. нац. екон. ун-т. – Одеса : [б. в.], 2012. – 316 с.
4. Front-running cities changing transport, improving quality of life [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eea.europa.eu/media/newsreleases/front-running-cities-changing-transport>. – Назва з екрана.
5. Борисова Л. П. Основные проблемы и перспективы развития транспортной логистики в Украине / Л. П. Борисова. // Економіка. Управління. Інновації. – 2013. – № 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2013_2_13.pdf. – Назва з екрана.
6. Ібрагімхалілова Т. В. Потенціал розвитку ринку транспортно-логістичних послуг в Україні [Електронний ресурс] / Т. В. Ібрагімхалілова // Ефективна економіка. – 2011. – № 5. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1352>. – Назва з екрана.
7. Перспективы развития транспортной логистики в Украине [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://te.ua/sev/transport/7373.html>. – Назва з екрана.
8. Корнійко Я. Р. Сучасний розвиток транспортної системи України / Я. Р. Корнійко

// Проблеми підвищення ефективності інфраструктури : зб. наук. пр. – 2012. – № 35 <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/3092/0>. – Назва з екрана.

REFERENCES

1. Tereljanskij P. V. Kostikova A. V. *Audit and financial analysis*, 2013, no.1, pp. 449–457.
2. Kopteeva K. V. *Fundamentals of economics, management and law*, 2012, no. 4, pp. 14–17.
3. *Yakist' zhyttia naseleennia rehionu: analiz, prohnozuvannia, sotsial'na polityka* [The quality of life of the region: analysis, forecasting, social policy]. Odesa: MONMS Ukrainy, Odes'kyj nats. ekonomichnyj un-t, 2012. 316 p.
4. Front-running cities changing transport, improving quality of life. Available at: <http://www.eea.europa.eu/media/newsreleases/front-running-cities-changing-transport>.
5. Borysova L. P. *Economy. Management. Innovations*, 2013, no. 2. Available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2013_2_13.pdf.
6. Ibrahimkhalilova T. V. *Efficient economy*, 2011, no. 5., Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1352>.
7. *Perspektivy razvitija transportnoj logistiki v Ukraine* [Prospects for the development of transport logistics in Ukraine]. Available at: <http://te.ua/sev/transport/7373.html>.
8. Kornijko Ya. R. *Problemy pidvyshchennia efektyvnosti infrastruktury: zb. nauk. prats.* [Problems efficiency infrastructure: Collected papers], 2012, no. 35. Available at: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/3092/0>.

О. В. Бервено, кандидат экономических наук, доцент (Харьковский торгово-экономический институт Киевского национального торгово-экономического университета). **Развитие национальной транспортной логистики в квалиметрии качества жизни.**

Аннотация. Транспортная отрасль является одним из ведущих факторов развития национальной экономики и улучшения качества жизни населения. Но развитие транспортной отрасли невозможно без качественного оформления национальной логистической системы, которая относится к комплексным индикаторам качества жизни. Цель статьи – выделение перспективных направлений развития транспортной логистики, которые будут стимулировать национальное развитие и создадут условия для повышения качества жизни населения страны. Транспортная система является не только важнейшей инфраструктурой национальной экономики, но и отраслью, которая создает реальный национальный доход, увеличивает национальное богатство. Уровень ее развития определяет уровень вовлечения страны в глобальную практику хозяйствования, уровень конкурентоспособности страны. Формирование стратегических направлений развития транспорта должно осуществляться в тесной взаимосвязи со стратегическими направлениями национального социально-экономического развития и ведущими тенденциями качества жизни.

Ключевые слова: квалиметрия качества жизни, национальное развитие, транспортная система, транспортная логистика, логистические провайдеры.

O. Berveno, Cand. Econ. Sci., Docent (Kharkov Trade and Economic Institute of the Kyiv National Trade and Economic University). **Development of national transport logistics in qualimetry quality of life.**

Summary. The transport sector is one of the leading factors in the development of the national economy which improve the quality of life of the population. But the development of the transport sec-

tor is impossible without high-quality design of the national logistics system, which refers to a comprehensive indicator of the quality of life. Allocation of perspective directions of development of transport logistics, which will stimulate national development and create conditions for improving the quality of life of the population. The transport system is not only critical infrastructure of the national economy, but also the industry that generates real national income, national wealth increases. The level of development determines the level of involvement of the country in the global practice of management, the level of competitiveness of the country. Formation of strategic directions of development of transport should be carried out in close connection with the strategic directions of the national socio-economic development trends and major quality of life.

Keywords: *qualimetry quality of life and national development, the transport system, transport logistics, logistics providers.*